

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอเชิงทฤษฎี และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

พฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครูในเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ โดยมุ่งเน้นศึกษาทำความเข้าใจใน 3 กระบวนการ คือ กระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครู กระบวนการใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครู กระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครู ทั้งนี้ความน่าสนใจของการศึกษานี้ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสบริโภคนิยมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมและการกลายไปสู่ความทันสมัย (Modernization) ตามหลักการแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2544, หน้า 91) ที่เสนอว่า กระแสการบริโภคนิยม และระบบทุนนิยมที่มีได้ผลผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่กลับเน้น การสร้างความต้องการ หรือความอยากบริโภคสินค้า การยั่วยุให้เกิดการบริโภคอย่างไร้ข้อจำกัดโดยการโฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเป็นอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ความแตกต่างและความทันสมัยทางวัตถุ ทำให้เกิดการปรับรูปแบบการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับสังคม จนเกิดวัฒนธรรมการบริโภคสินค้ารูปแบบใหม่ บางคนแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ตนเองคู่ทันสมัยอยู่เสมอ และ สเมลเซอร์ (Smelser, 1981, p. 466) ที่เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนาเป็นกระบวนการไปสู่ความทันสมัยซึ่งเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการจัดการทางนิเวศวิทยา โดยเน้นการขยายตัว และการเจริญเติบโตด้วยการลอกเลียนแบบความสำเร็จของสังคม อุตสาหกรรมตะวันตก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสำหรับปัจจัยที่กำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือแรงกดดันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมความเจริญทางเทคโนโลยี การจัดลำดับขั้นทางสังคมและระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการศึกษาในสังคมครูต่างจังหวัด ครูผู้สอนในจังหวัดอำนาจเจริญเป็นหน่วยสังคมหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์และค้นพบ สาระสำคัญดังนี้

1. กระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ครูมีเหตุผลของการได้มา 3 ประการสำคัญคือ มีคุณค่าต่อตนเอง มีคุณค่าต่อสมาชิกในครอบครัว และมีคุณค่าต่อผู้เรียน โดยมีวิธีการได้มา 2 ลักษณะคือ วิธีการซื้อเพื่อให้ได้มาเป็นสมบัติส่วนตัว และ ได้รับจัดสรรให้ เนื่องจากขาดโครงสร้างพื้นฐาน (Lack of Infrastructure) การขอหมายเลขและคู่สายโทรศัพท์ ข้อจำกัดด้านเขตพื้นที่ให้บริการ ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และ

ระบบเคเบิลทีวี เงินที่ครูใช้ซื้อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ได้มาจาก 2 แหล่งคือ เงินเก็บออม และ เงินกู้ยืม โดยครูได้กู้ยืมจากสหกรณ์ออมทรัพย์อำนาจเจริญ การดำเนินการซื้อมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การเปรียบเทียบราคา และ การเปรียบเทียบคุณสมบัติ (สเปค) ของผลิตภัณฑ์

2. กระบวนการใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ครูได้มาซึ่งวิธีการใช้ 3 ลักษณะได้แก่ การเลียนแบบ การแลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสาร และ เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยมีเป้าหมายของการใช้งาน 4 ลักษณะได้แก่ ผลิตผลงานทางวิชาการ ผลิตสื่อการสอน ช่วยส่งเสริมการศึกษาในระดับสูงขึ้น ซึ่งมีครูจำนวน 3 คนที่กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท และครูจำนวน 1 คน กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาตรี และ การบันเทิง จากการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่าครูมีความพึงพอใจจึงแสวงหาวิธีการประยุกต์ใช้กับงานอื่น ๆ นอกจากนี้ได้มีการถ่ายทอดความรู้เทคนิคต่าง ๆ แก่เพื่อนครู และ ให้บริการแก่งานของโรงเรียน และงานของชุมชน

3. กระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครู พบว่า เกิดจากปัญหาคำคัญ 2 ประเด็นได้แก่ ผลิตภัณฑ์ตกฐาน เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ใช้งานได้ในลักษณะเดียวกันแต่ให้ประโยชน์มากกว่ามาแทนที่ และ ผลิตภัณฑ์ชำรุด ซึ่งอาจจะชำรุดทั้งระบบ และชำรุดบางส่วน การตัดสินใจดำเนินการมี 2 วิธีได้แก่ ตัดสินใจจัดหาใหม่ก่อนแล้วกำหนดวิธีกำจัดภายหลัง และ กำหนดวิธีกำจัดก่อนแล้วจัดหาใหม่ภายหลัง ซึ่งวิธีการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 3 วิธีได้แก่ เก็บไว้ก่อน เพื่อนำกลับมาใช้อีกในอนาคต ให้/บริจาคแก่นักเรียน นักศึกษา ญาติพี่น้อง และ ทั้งเป็นขยะ

กล่าวโดยสรุปจากผลการศึกษา ถึงแม้ว่าการเรียงลำดับพฤติกรรมการบริหารของครู ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนไม่ได้ดำเนินการเหมือนกันเลยทีเดียว อย่างไรก็ตามความหมายของแต่ละบุคคลนั้น ๆ ยังมีประเด็นที่เป็นจุดร่วมกันคือทุกกระบวนการของการบริโศคนั้นเพื่อความก้าวหน้าและความทันสมัยของอาชีพการเป็นครูผู้สอน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

เหตุผลของการได้มามี 3 ประการสำคัญคือ มีคุณค่าต่อตนเอง มีคุณค่าต่อสมาชิกในครอบครัว และมีคุณค่าต่อผู้เรียน ทั้งนี้เป็นเพราะเทคโนโลยีช่วยให้ได้รับความสะดวกสบายและช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตยกระดับมาตรฐานให้เป็นครูมืออาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และช่วยในการสร้างกล

ยุทธวิธีใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นครูพันธุ์ใหม่ (อรนุช โพชนุกูล, 2545, หน้า 43) ในขณะที่เดียวกันเทคโนโลยีก็ช่วยสำหรับการทำรายงาน หรืองานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยของบุตร-ธิดา ที่อยู่ในวัยศึกษา (รายละเอียดบทที่ 4 หน้า 43 และบทที่ 6 หน้า 57) ในขณะที่เดียวกันความรู้ความสามารถทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับครูจากการมีเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ย่อมส่งผลดีต่อผู้เรียน ครูต้องดำเนินการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำให่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่โดดเด่น อาชีพครูใคร ๆ ก็ทำได้แต่ครูมืออาชีพนั้นต้องทุ่มเทความคิด จิตวิญญาณประสานการปฏิบัติให้ทันยุคสมัย เพื่อให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาไปแล้วมีคุณภาพที่พึงประสงค์ (อับดุลลาฮิด เบญฮาวัน, 2545, หน้า 4) ซึ่งสอดคล้องกับกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ครูความตอนหนึ่งว่า "...งานครูนั้นเป็นงานที่ยาก และต้องใช้ความอดทน เสียสละมากยิ่งขึ้นสมัยปัจจุบันนี้ยิ่งยากขึ้นทุกปี ...สมัยนี้เทคโนโลยีสูงทำให้สามารถที่จะทำกิจการโรงเรียนกิจการส่งสอนแพร่ออกไปได้มากกว่าแต่ไม่มีอะไรแทนการอบรม ไม่มีอะไรแทนการบ่มนิสัย หรือผู้ที่อบรมหรือผู้ที่บ่มนิสัยเป็นคนที่คุณภาพต่ำ ผู้ที่ได้รับการอบรม บ่มนิสัยย่อมคุณภาพต่ำเหมือนกัน อาจจะยิ่งร้ายกว่ากัน แม้จะมีเทคโนโลยีขั้นสูง มีดาวเทียม เครื่องคอมพิวเตอร์แต่เครื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีจิตใจ อาจจะทำให้คนที่มีความตั้งใจอ่อนเปลี้ยไปเป็นคนละคนก็ได้..." (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2546, หน้า 13)

วิธีการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 2 ลักษณะคือ โดยวิธีการซื้อ และการได้รับจัดสรรให้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจุดเด่นการบริโภคผลิตภัณฑ์ของชาวเอเชียมักจะให้ความสำคัญหรือใส่ใจในเรื่องการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้แบบส่วนตัว (Private Consumption) ต้องการมีไว้ครอบครองเพื่อความสบายใจและการใช้งานส่วนตัวที่สะดวกกว่า (วีระพงศ์ มวลัย, 2546, หน้า 57) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงศ์ กล้าพูล (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการซื้อใช้ในการทำงานส่วนตัว และผู้ซื้อเองมีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจซื้อ ในขณะที่วิธีการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้โดยได้รับการจัดสรรให้ เป็นเรื่องเหมาะสมและสมควรได้รับเนื่องจากเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสณุ วงษ์หาจักร์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามโครงการโรงเรียนไกลกังวล ตามความคิดเห็นของครู-อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2541 พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามโครงการโรงเรียนไกลกังวล อยู่ในระดับเหมาะสมมาก และด้วยเหตุผลที่ว่าเป้าหมายสำคัญส่วนหนึ่งคือผู้เรียนที่เป็นเด็กชนบท

เป็นการสะท้อนภาพของครูว่ายังมุ่งมั่นกับอาชีพครูผู้สอนและยังมีการเรียนรู้อีกหลายอย่างที่จะเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียนโดยภาครัฐสนับสนุนอำนวยความสะดวกเครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ สิริพร บุญญานันต์ (2538, หน้า 48) ได้กล่าวว่าครูจะต้องแสวงหาแนวทางเพื่อเพิ่มศักยภาพทางความรู้เองโดยเฉพาะวิทยาการก้าวหน้าและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในส่วนของรัฐบาลก็ต้องหาทางสนับสนุนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ให้ครูต้องทำงานหลายหน้าที่และมีภาระมากเกินไป

แหล่งที่มาของเงินที่ครูใช้ซื้อได้จาก 2 แหล่งสำคัญคือ เงินจากการเก็บออม และเงินกู้ยืม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีรายได้เข้ามาทางเดียวจากเงินเดือน (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2546, หน้า 53) จึงต้องเก็บออมเงินเดือนหลังจากรายจ่ายที่เกิดขึ้นทุกเดือนสำหรับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการออมในระยะสั้นสำหรับรายจ่ายประเภทฟุ่มเฟือย (สุพพตา ปิยะเกศิน, 2539, หน้า 4) ในขณะที่การกู้ยืมเงินสดจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูอำนาจเจริญ เป็นสวัสดิการและให้ครูได้มีโอกาสต่าง ๆ โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่น ๆ เนื่องจากการให้บริการแก่สมาชิกของสหกรณ์ (สุพพตา ปิยะเกศิน, 2539, หน้า 129) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา เพชรเพ็ง (2546, หน้า 20) ได้กล่าวว่า สวัสดิการด้านการศึกษาคจัดเพื่อให้บุคลากรได้มีโอกาสในการศึกษา ซึ่งรวมถึงการศึกษาเพิ่มเติม การศึกษาต่อในระดับสูง การเสริมความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในประเด็นนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าครูส่วนใหญ่ใช้สิทธินั้นเต็มพีดานกู้ แต่ไม่ได้คิดเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการมีภาระหนี้สิน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้ครูได้มีโอกาสครอบครองเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยชำระเงินคืนในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลง (รายละเอียดบทที่ 6 หน้า 60)

การดำเนินการซื้อมี 2 ลักษณะสำคัญคือ การเปรียบเทียบราคา และการเปรียบเทียบคุณสมบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการใช้งานและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สำหรับครูส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพสูงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องลงทุนจึงต้องสอบถามผู้รู้เพื่อเปรียบเทียบราคาและคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล ปิ่นสุข (2546, บทคัดย่อ) พบว่า ประเด็นหนึ่งที่ผู้บริโภครู้ความสำคัญในระดับมากคือความรู้ของพนักงานในการแนะนำสินค้าและให้ความสำคัญกับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ในขณะที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบราคาและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ช่วยประเมินความคุ้มค่าและเพื่อไม่ให้เกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างผิดวิธี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอสซาเอล (Assael, 1995, p. 158 อ้างถึงใน กฤต ทองงาม, 2546, หน้า 127) พบว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจที่ซับซ้อนต่างกัน ขึ้นอยู่กับสินค้าว่าผู้บริโภคมีความเกี่ยวข้องกับสินค้านั้นมากน้อยแค่ไหนเมื่อ

สินค้ามีความเกี่ยวพันสูงมีขั้นตอนการใช้งานที่สลับซับซ้อน ราคาแพงมีความสัมพันธ์ต่อ
ภาพลักษณ์ส่วนตัวของผู้ใช้ ซึ่งตรงข้ามถ้ามีลักษณะความเกี่ยวพันสูงจะมีการตัดสินใจง่ายขึ้น

2. กระบวนการใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

ครูได้มาซึ่งวิธีการใช้จาก 3 ลักษณะสำคัญคือ การเลียนแบบ การแลกเปลี่ยนความรู้
ข่าวสาร และเข้ารับการฝึกอบรม ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น
เป็นความรู้และทักษะที่ครูชนบทไม่เคยมีมาก่อน กลยุทธ์จึงอาจมาจากความสำเร็จของผู้อื่นคือ
เลียนแบบวิธีที่ประสบความสำเร็จนั้นมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2546,
หน้า 128) ได้กล่าวว่า บางครั้งเจตคติที่เรามีอยู่เกิดจากการเลียนแบบจากผู้อื่น การค้นพบทาง
จิตวิทยาทำให้รู้เพียงแต่เราเห็นตัวอย่างจากผู้อื่นเราก็จะเรียนรู้ได้แล้ว ถึงแม้เราจะมิได้นำเอา
ความรู้นั้นมาปฏิบัติก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ แกรนท์ (Grant, 1988, pp. 94-98) ได้ศึกษา
วัฒนธรรมและการบริโภค (Culture and Consumption) เสนอมุมมองเกี่ยวกับระบบบริโภคตาม
แฟชั่นที่น่าสนใจโดยนำทฤษฎี Trickle-Down จากงานเขียนของซิมเมล (Simmel) เกี่ยวกับกลุ่ม
สังคมที่ด้อย (Subordinate) พยายามที่จะสร้างสถานะใหม่ด้วยการเลียนแบบการแต่งกายของ
กลุ่มที่เหนือกว่า (Superordinate) มาดัดแปลง โดยเสนอว่า การเลียนแบบที่เกิดขึ้นไม่ใช่การรับ
สไตล์หรือสัญลักษณ์ทั้งหมดมาเลยแต่เป็นการยืมอย่างเลือกสรร โดยคงลักษณะบางอย่างของ
กลุ่มด้อยเอาไว้ และต้องพิจารณาบริบททางวัฒนธรรมซึ่งการเลียนแบบและการทำให้แตกต่าง
นั้นเกิดขึ้นด้วย ในขณะที่การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลที่สนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการ
สื่อสารเพื่อให้ได้รับรู้เทคนิควิธีการใหม่ ๆ การได้มาซึ่งสิ่งของต่าง ๆ ต้องอาศัยการสื่อสารเป็น
เครื่องมือ เพื่อให้เกิดการตอบสนองตามที่ตนต้องการ เห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นสะพานเชื่อมโยง
ไปสู่ทุกสิ่งที่มีมนุษย์ปรารถนา (จิตาภา สุขพลำ, 2546, หน้า 2-3) มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสาร
เพราะมนุษย์ต้องการแบ่งปันประสบการณ์กับผู้อื่น (You Communicate to Share the World
with Others) เป็นธรรมชาติของมนุษย์เมื่อรู้อะไรก็ไม่อยากเก็บไว้คนเดียว ดังนั้นการแลกเปลี่ยน
ความรู้ข่าวสารหลาย ๆ ครั้งจึงเป็นไปเพื่อแบ่งปันความรู้ ในขณะเดียวกันการอบรมเพิ่มเติมช่วย
ให้รู้จักเทคนิควิธีการใช้สื่อหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศาสตร์ โยธะพล (2542,
บทคัดย่อ) พบว่า ครูมีความต้องการประชุม นิเทศภายใน ฝึกอบรม และศึกษาต่อในระดับมาก
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวสลีย์ (Wesley, 1997 อ้างถึงใน ปราวินยา สุวรรณโชติ, 2541,
หน้า 53) พบว่า เหตุการณ์หนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมครูต่อการยอมรับการใช้คอมพิวเตอร์
ในห้องเรียนคือ การอบรมครู โดยเฉพาะอบรมกับวิทยากรที่มีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี
เพื่อการศึกษาทำให้ได้รับทราบเทคนิคความรู้ใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์จันทร์

ไกรสินธุ์ (2540, บทคัดย่อ) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้แก่ การเข้าอบรมกับวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน และการเข้ารับการฝึกอบรมกับวิทยากรภายในองค์กร

เป้าหมายของการใช้งานมี 4 ลักษณะสำคัญ คือ ผลิตผลงานทางวิชาการ ผลิตสื่อการสอน ช่วยส่งเสริมการศึกษาในระดับสูงขึ้น และการบันเทิง ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้งานลักษณะดังกล่าวช่วยในการพัฒนาระดับให้เป็นครูผู้สอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย พันธุ์ควนิษฐ์ (2533 อ้างถึงใน สุภัตรา ลีละวงศ์, 2544, หน้า 26) ประเด็นหนึ่งที่สำคัญพบว่า ครูเห็นด้วยกับหลักเกณฑ์ในการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนระดับครู ในขณะที่เดียวกันการผลิตสื่อการสอนโดยนำมาผ่านกระบวนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการผลิต คิดสร้างสรรค์วิธีการผลิตสื่อที่แปลกใหม่ให้ผู้เรียนสนใจในความแปลกใหม่ มีความคิดทันสมัยการที่ครูสามารถผลิตเทปโทรทัศน์ขึ้นเองจากการที่มีอุปกรณ์การผลิตอยู่แล้วโดยการเลือกบันทึกจากสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันรายการโทรทัศน์ทุกสถานีมีสาระประโยชน์อย่างมากมายที่มีคุณค่าทางการศึกษาสามารถเลือกมาใช้สอนได้เกือบทุกวิชา เช่น รายการสารคดีจุดหมายเหตุกรุงศรี พุ่งแสงตะวัน รวมถึงข่าวต่าง ๆ (สมพงษ์ สุภาพ, 2540, หน้า 5) ความคิดริเริ่ม (Initiative) และความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เช่นวิธีการสอน (Method of Teaching) ก็ต้องมีความคิดริเริ่มและคิดหาวิธีการสอนแบบแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพื่อให้ลูกศิษย์มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ (Implementation) ให้ดีขึ้นหรือถูกต้องมากขึ้น ดังนั้น จึงต้องมี Method Improvement อยู่ในหัวใจตลอดเวลา (สุชาญ โกคิน, 2545, หน้า 23-24) ในขณะเดียวกันความสามารถของเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัยช่วยส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการพิมพ์ การนำเสนอรายงาน และระบบอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล และได้รับความบันเทิงจากเครื่องมืออุปกรณ์อันเดียวกันนั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิด คุปตา และจิม พิตโคว (2539, หน้า 71-74 อ้างถึงใน กองบรรณาธิการ อินเทอร์เน็ตแมกกาซีน, 2545, หน้า 40-41) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเวปไซด์ไวด์เว็บ (WWW) ทั่วโลกพบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลและความบันเทิงรองลงมาเพื่อการทำงานและการศึกษา การใช้ประโยชน์ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อบันเทิงและส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับ ธนัสต์ เกษมไชยานันท์ (2544, หน้า 74) พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานครมีความคาดหวังต่อประโยชน์ที่จะได้รับการใช้เว็บไซต์ในด้านช่วยให้ทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สนใจ และค้นหาความรู้ใหม่ ๆ และสอดคล้องกับ กรภัทร์ สุทธิธิดา (2544,

หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงช่องทางที่ได้รับความนิยมในอินเทอร์เน็ตไว้คือ เพื่ออ่านข่าว ศึกษาหาความรู้ เพราะในอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข่าวสารที่ใหญ่โตและมีค่าจึงทำให้ผู้มีความรู้นำเอาความรู้ที่ตนมี มาสร้างเป็นเอกสารให้ผู้อื่นได้อ่าน

ผลจากความพึงพอใจจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า ได้มีการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครู และให้บริการแก่งานของโรงเรียน และงานของชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะบุคคล ย่อมต้องการยกระดับตนเองเสมอเมื่อผลที่ได้รับจากการใช้เป็นบวกย่อมแสวงหาวิธีการใช้ย้อม สนใจสิ่งใหม่ ๆ มีความชอบของแปลกใหม่อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ Sense of Service หมายถึง การที่ผู้ให้บริการมีความพร้อมทางจิตใจและรักที่จะให้บริการแก่ผู้อื่นและมีความสุข เมื่อเห็นผู้อื่น ได้รับความพึงพอใจจากการให้บริการของตนเอง (พรสุรีย์ สีทอง, 2546, หน้า 25) ในขณะเดียวกัน การเป็นผู้ให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาแก่งานกองทุนหมู่บ้าน จากการเกิดองค์กรในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในปี พ.ศ. 2538 และกองทุนหมู่บ้าน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานอันเป็นการฝึกฝนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ใน ข้อเท็จจริงสมาชิกกรรมการสภาตำบลส่วนมากมีการศึกษาน้อย จึงขาดความมั่นใจที่จะทำงานโดย ล่าพังไม่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินงานธุรการ (บุญนาค ตีวงกุล, 2543, หน้า 16) การ ถ่ายทอดความรู้เทคนิควิธีแก่เพื่อนครูในโรงเรียนก็เป็นวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างดี อีกทาง หนึ่งของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แคมเบล (Cambel, 1995 อ้างถึงใน ปราวีณยา สุวรรณโชติ, 2541, หน้า 53) พบว่าการที่ครูจะใช้เทคโนโลยีนั้นเกิดจากความร่วมมือภายในองค์กร หรือระบบสังคมอีกทางหนึ่ง

3. กระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

เกิดจากปัญหาสำคัญ 2 ประเด็น คือ ผลลิตภัณฑ์ตกทุน และผลลิตภัณฑ์ชำรุด ทั้งนี้เป็น เพราะโลกทัศน์ที่เปลี่ยนไปการให้ความหมายใหม่แก่วัตถุ การเติบโตของระบบการศึกษา การ เปลี่ยนรูปแบบการบริหารโรค การเสื่อมความนิยมการใช้ของเก่าที่สืบเนื่องมาหลายชั่วอายุคนเป็น เครื่องบ่งชี้สถานะ และเปลี่ยนมาเป็นของที่ใหม่ที่สุดนี้ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ จะพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้าใหม่ ๆ การเติบโตของระบบการตลาด พลวัตนี้กระตุ้น ให้บริโภคนอยู่ตลอดเวลา (ยศ สันตสมบัติ, 2544, หน้า 274) การที่มีผลลิตภัณฑ์ที่ใช้งานลักษณะ เดียวกันแต่มีคุณสมบัติการใ้มากขึ้น (Function) ขนาดต้องเล็กลง การพกพาไปได้สะดวกมา แทนที่ รวมถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่จัดสรรให้กับโรงเรียนมีจำนวนไม่น้อยที่ตกทุนแล้วและเป็น ปัญหาต่อผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ พรพรรณ ไวทยางกูร (2543 อ้างถึงใน วิเชียร ภูสุวรรณ, 2543, หน้า 44) พบว่า สถานศึกษามีเครื่องคอมพิวเตอร์ตกทุนทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับ

การซ่อมบำรุงรักษา ประกอบกับการช่วยทำให้เกิดการบริโภคอย่างไร้ข้อจำกัดโดยการโฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ สุชาญ โกศิน (2545, หน้า 25) ได้กล่าวว่า การเป็นครู/ อาจารย์ในยุคไฮเทคนั้นจะต้องรู้วิธีการสื่อข้อความหลากหลายคือในด้านของ Communication Technology ซึ่งจะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ (สื่อบันทึกข้อมูล) ในการเรียนการสอนให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ในประเด็นการยกเลิกการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ยืนยันตรงกันกับข้อสรุปของ โรเจอร์ส (Rogers, 1983, pp. 153-159) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเลิกยอมรับนวัตกรรม (Discontinuance) มีสาเหตุมาจาก การรับนวัตกรรมใหม่ที่ดีกว่าเดิม (A Replacement Discontinuance) และยกเลิกการยอมรับนวัตกรรมเพราะไม่พอใจกับคุณสมบัติ (ผล หรือ ประโยชน์) ของนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หมัดฮาแวน (Madhavan, 2000) ที่พบว่า สาเหตุของการยกเลิกการใช้ผลิตภัณฑ์ คือ การถูกแทนที่ของผลิตภัณฑ์ การถูกรวบงำจากผลิตภัณฑ์อื่น ผลิตภัณฑ์ไม่ได้ถูกใช้งานและไม่ได้บำรุงรักษา และการห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลิตภัณฑ์จึงตกรุ่นได้ง่าย

การตัดสินใจดำเนินการต่อไปมี 2 วิธีได้แก่ ตัดสินใจจัดหาใหม่แล้วกำหนดวิธีการกำจัด และ กำหนดวิธีการกำจัดก่อนแล้วจัดหาใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการความต่อเนื่องในการใช้งานบางผลิตภัณฑ์และสำหรับบางผลิตภัณฑ์สามารถเว้นช่วงระยะเวลาการใช้งานได้ (รายละเอียดบทที่ 6 หน้า 77)

วิธีการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 3 วิธีคือ เก็บไว้ก่อน ให้/ บริจาค และ ทิ้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ากำจัดผลิตภัณฑ์ชนิดใด เลือกวิธีการกำจัดโดยเก็บไว้ก่อนเพื่อนำมาใช้อีกในเวลาที่เหมาะสม เก็บรักษาไว้เพื่อนำออกมาเมื่อเวลาที่ต้องการใช้ (Right Times) และเหตุผลด้านเวลา (Time Utility) คือช่วงระยะเวลานั้นมีเหตุการณ์สินค้ามากเกินไป (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท, 2537, หน้า 2) ในขณะเดียวกันวิธีการให้/ บริจาค เป็นการให้ไปก่อนโดยไม่หวังผลตอบแทนโดยตรงและทันทีโดยเห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่ให้/ บริจาคไปนั้นต้องเป็นประโยชน์แก่ผู้รับไม่มากนักน้อย ในขณะที่การกำจัดโดยการทิ้ง ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทใช้แล้วทิ้งได้เนื่องจากมีราคาไม่สูงและไม่มีความซับซ้อนในการซื้อครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤศ ทองงาม (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจซื้อปากกาประเภทใช้แล้วทิ้งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อปากกาแบบหมึกธรรมดา ราคาที่ซื้อในราคากลาง ๆ ในด้านราคาของผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อปากกา คือ 6-10 บาท ผู้บริโภคมีเกณฑ์ในการเลือกซื้อปากกาประเภทใช้แล้วทิ้งโดยคำนึงถึงราคาเป็นอันดับแรก

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

1. การพัฒนาเข้าสู่กระบวนการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาจากนโยบายของรัฐ

1.1 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีโดยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่โรงเรียน เพื่อยกระดับมาตรฐานครูมืออาชีพและครูยุคใหม่ และการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ทำให้ครูมีโอกาสสัมผัสและใกล้ชิดกับเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสื่อประสม (Multimedia) ในห้องปฏิบัติการทางภาษา (Sound Lab) และระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

1.2 ส่งเสริมด้านขวัญและกำลังใจ คัดเลือกครูที่มีความรู้ความสามารถพัฒนาและยกย่องเป็นครูแกนนำ ส่งเสริมให้จัดทำผลงานทางวิชาการ ครูผ่านเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานกลาง โดยมีรางวัลเพื่อเชิดชูเกียรติตอบแทนครู และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการศึกษาค้นคว้าในระดับสูงขึ้น ตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงนำมาซึ่งความพยายามหาเทคโนโลยีมาเพื่อช่วยในกระบวนการผลิตต่าง ๆ

2. พฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของครู มาจากความแตกต่างและความแปลกใหม่ของเทคโนโลยีจากความเคยชินแบบดั้งเดิมมาเป็นการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์นำมาประยุกต์ผ่านเทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ วัสดุ และระบบที่ทันสมัย

3. ความสัมพันธ์ทางสังคม ครูได้รับบทบาทของการเป็นผู้นำทางวิชาการในชุมชน สังคมครูชนบทยังพึ่งพาอาศัยกันกับชาวบ้านเมื่อชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง เกิดองค์กรในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในปี พ.ศ. 2538 และกองทุนหมู่บ้าน ครูซึ่งชาวบ้านยกย่องให้เป็นผู้มีทั้งความรู้ความสามารถและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้เป็นที่ปรึกษาและคอยช่วยเหลืองานขององค์กร เป็นการนำเอาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เทคนิควิธีต่าง ๆ ของครูไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกทางหนึ่ง

4. ความหมายใหม่ของเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในใจของครู หมายถึงสื่อที่ทันสมัยแปลกใหม่และช่วยทำให้ครูเป็นคนทันสมัยขึ้น ทำให้ได้ข้อค้นพบที่ว่าครูมองสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุและระบบ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างน้อย 3 ประการ คือ 1. การมองเห็นความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีรอบตัวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองในอาชีพครู 2. การบริโภคเทคโนโลยีที่ทันสมัยและแปลกใหม่มากระตุ้นอารมณ์ในการปฏิบัติงานเป็นจุดสำคัญก่อให้เกิดทัศนคติขบซึ่ง ส่วนค่านิยมนับว่าเป็นพลัง บวกกับนโยบายที่รัฐบาลสนับสนุนเป็นแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี มาจากความสามารถในการปรับทัศนคติและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง 3. เมื่อมีความรู้มีทัศนคติแล้วการจะนำไปปฏิบัติจะทำได้ดี

สามารถทำได้อย่างคล่องแคล่วและถ่ายทอดแก่เพื่อนครูได้ จึงมีความเหมาะสมการใช้หลักการตามทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) ที่ให้ความสำคัญแก่กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมในฐานะที่เป็นผู้กระทำ (Actor) ที่ต้องมีการตีความให้ความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในประสบการณ์ชีวิต แม้ว่าจะอยู่ในสังคมครูเดียวกันแต่ความเข้ม (Degree) ของจิตสำนึกหรือทัศนคติการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมในการพัฒนาตนเองของครูผู้ให้ข้อมูลหลักมีความแตกต่างจากครูผู้สอนกลุ่มอื่น

5. พฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ภายใต้การแสดงออกทั้ง 3

กระบวนการ คือกระบวนการได้มาซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ กระบวนการใช้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และกระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ครูมีปฏิสัมพันธ์กับตนเองแล้วว่าพฤติกรรมแสดงออกไปในทางบวก โดยเป็นการเลียนแบบ (Imitation) หรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการรับรู้ ความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมที่คล้ายตามในทางบวกต่อตนเองและอาชีพรับราชการครู ในกระบวนการของการตัดสินใจแท้จริงแล้วก็ด้วยเหตุผลที่น่าสนใจคือความเอาใจใส่ในการตัดสินใจบริโภคแบบส่วนตัว (Private Consumption) โดยวิธีการหาเหตุผลของการกระทำที่ได้รับ ความคุ้มค่า ได้รับประโยชน์มากที่สุด จึงกล่าวได้ว่ามีความเหมาะสมต่อการนำเอา 4 ขั้นตอนคือการปฏิสัมพันธ์กับตนเอง การกำหนดวิธี การต่อรองเหตุผล และการลงมือปฏิบัติ มาใช้เป็นกรอบแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก

6. การยกเลิกการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เพื่อความทันสมัยของตนเอง จากการที่ครูเห็นว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์นั้นน้อยลง เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานลักษณะเดียวกันแต่มีคุณสมบัติการใช้ง่ายขึ้น (Function) ในขณะที่ขนาดของผลิตภัณฑ์กลับเล็กลง การพกพาไปได้สะดวกมาแทนที่ อันเป็นผลมาจากกระแสบริโภคนิยมที่ระบบทุนนิยมมิได้ผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่กลับเน้น การสร้างความต้องการ หรือความอยากครอบครอง เพื่อให้มนุษย์บริโภคสินค้า ให้มากที่สุด จึงมีความเหมาะสมในการนำเอาแนวคิดในการเลิกยอมรับนวัตกรรม (Discontinuance) ของ โรเจอร์ส (Rogers) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาประเด็นกระบวนการยกเลิกการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการใช้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำแนะนำ และเป็นจุดนัดพบให้ครูได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ถ่ายทอดเทคนิควิธีการหรือนำแนะแก่เพื่อนครู

1.2 ควรมีการแนะนำวิธีกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่มีการยกเลิกการใช้ โดยผู้รู้
ซึ่งจะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่ง

1.3 ควรส่งเสริมให้ครูมีการถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริม
ความสัมพันธ์ระหว่างครูและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนานโยบายและแนวทางพัฒนา ซึ่งควร
จะต้องมีการศึกษาวิจัยอย่างลึกซึ้งถึงผลและผลสืบเนื่องนั้นเพื่อป้องกันสิ่งตกค้างที่ไม่พึงประสงค์ที่
จะเกิดขึ้นกับสังคมครูผู้สอนในชนบท ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเทคโนโลยีเพื่อการ
เรียนรู้ กับครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 1 2 และ 4 หรือกับผู้บริหารโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาในกระบวนการยกเลิกการใช้และการกำจัดเทคโนโลยีเพื่อการ
เรียนรู้ เพิ่มเติมเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการรักษาสิ่งแวดล้อม